

Tekstils+māksla

Tekstils tulkojumā no latīņu valodas "textere" nozīmē pīt, sapīt.

Tekstilizstrādājums - izstrādājums, kas izgatavots no šķiedrām.

Tekstilmateriālu iegūst aužot uz stellēm, adot, tamborējot, filcējot (šķiedras tiek sapresētas kopā).

Tekstilmāksla ir aušana, auduma krāsošana, apdruka, izšūšana un mežģīņu darināšana.

ŠķIEDRA

Parasti šķiedru iegūva no augu vai dzīvnieku valsts - kokvilnu no kokvilnas auga pogaļām, linu no linu stiebriem, vilnu no dzīvnieku vilnas vai zīdu no zīdtauriņu kāpuru kokona.

[Linu apstrādes process.](#)
[Meistars Salimons Kipluks.](#)
[Mācību filma 2021 -](#)
[YouTube](#)

[Aitu cirpšanas laiks](#)
["Vārpās" - YouTube](#)

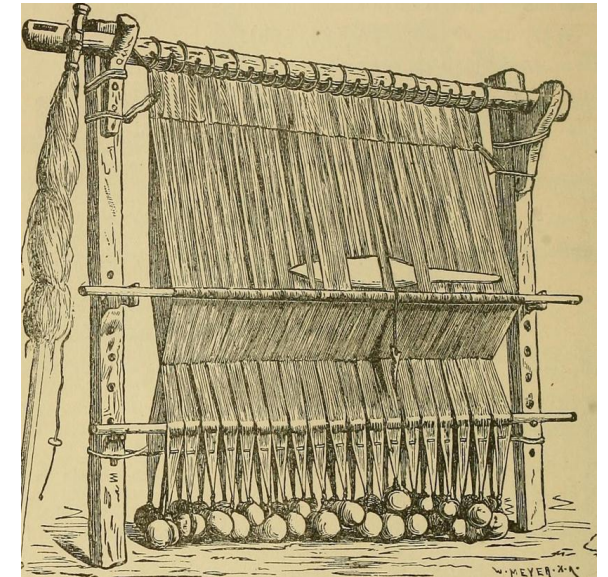
<https://youtu.be/nGWYimEZOrA>

AUŠANA

Aušana - auduma izgatavošana uz stellēm. Cilvēku, kurš profesionāli nodarbojas ar aušanu, dēvē par audēju.

Pastāv divu veidu stelles - horizontālās un vertikālās.

Uz horizontālajām stellēm auž audumus, bet uz vertikālajām - gobelēnus un paklājus.

<https://youtu.be/AvEistYz690>

GOBELĒNS

Gobelēns - "dekoratīvi austa drapērija vai paklājs - *špalera*. Špaleras rotāja ar sadzīviskām ainām, dekoratīviem elementiem vai ornamentu. Tās auda pēc mākslinieka zīmētām skicēm. Gobelēnus, kuros attēloja ainavas vai augu ornamentus, dēvēja par *verdīrām*.

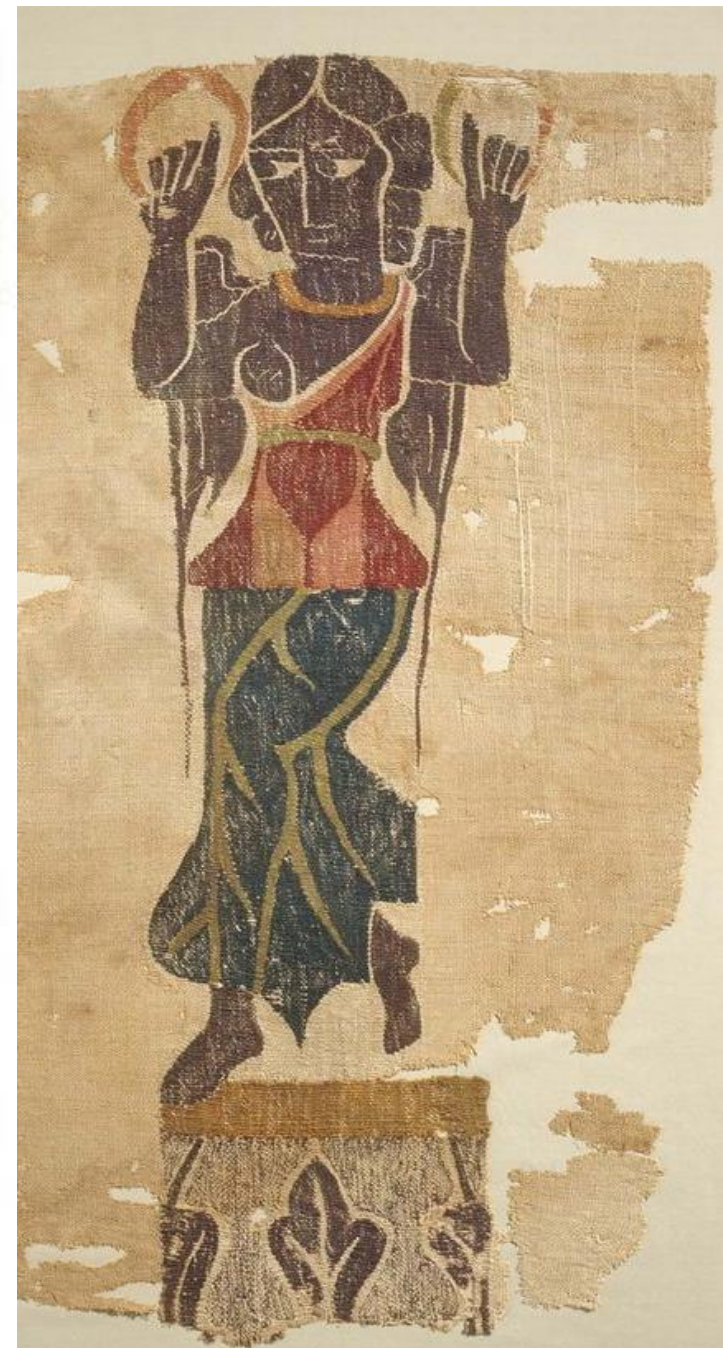
Vārds *gobelēns* radies **17.gs. Francijā**, kur tika atvērta **brāļu Gobelēnu** karaliskā manufaktūra. Pirms tam lietoja nosaukumu "špalera".

**Gobelēns bija pazīstams jau Senajā Ēģiptē
- Tutmosa 4 kapeņēs, kas datējamas ar
1400 g.p.m.ē., tika atrasts lina gobelēns,
uz kura attēloti skarabeji un lotosa ziedi.**

Kad Ēģipte tika iekļauta Romas impērijā, Ēģiptes tekstīlijas tradīcijas atrodamas tērpu atliekās.

1.gs. Ēģiptē izveidojās pirmās kristiešu kopienas, kas plaši nodarbojās ar tekstilmākslu. Pazīstamas kā KOPTU tekstīlijas.

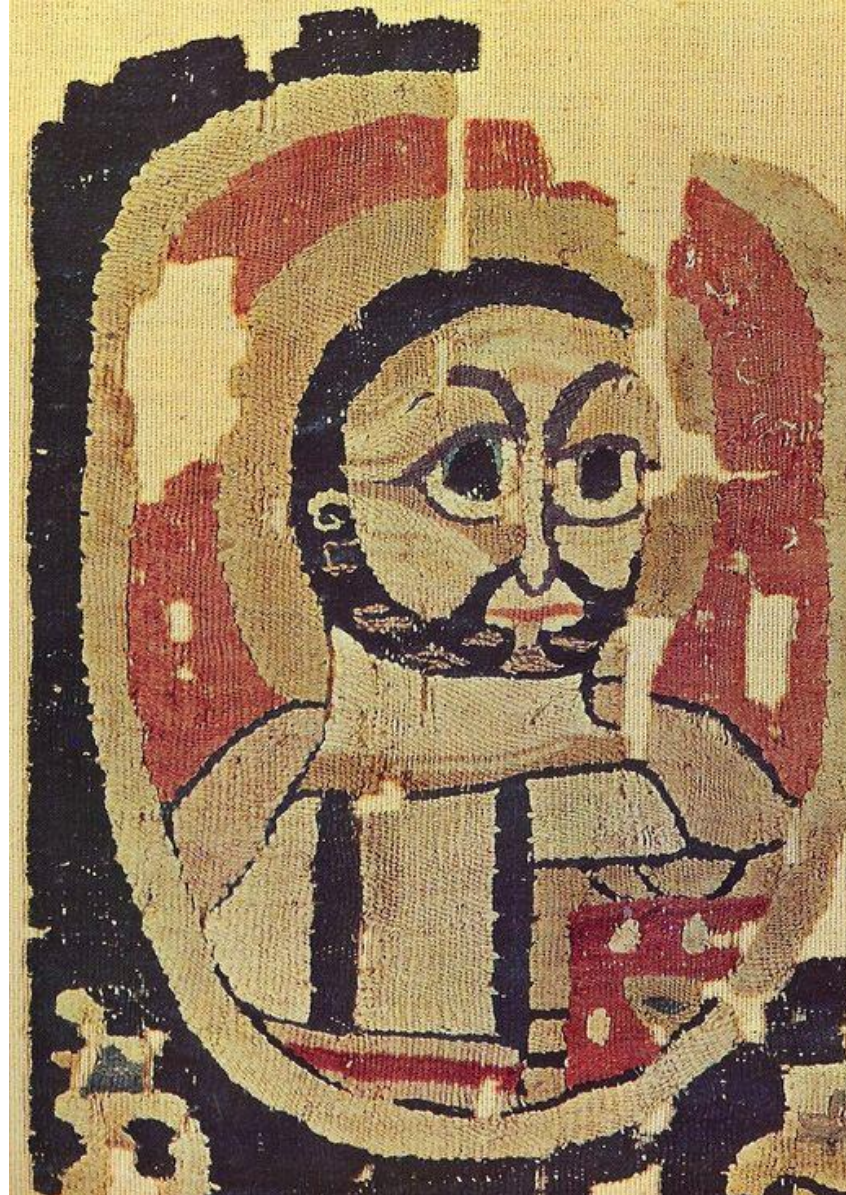

Fig. 1. Hanging with Hestia Polyolbos, ca. 6th century; tapestry weave in polychrome wool, 114.5 x 138 cm. Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Washington, DC, BZ.1929.1. Artwork in the public domain; photograph © Dumbarton Oaks, Byzantine Collection, Washington, DC.

- The Hanging with Hestia Polyolbos (BZ.1929.1, fig. 1) in the Dumbarton Oaks collection—usually, if tentatively, dated to the sixth century—is a magnificent textile that, in many sections, is still in very good condition. In the center, the goddess Hestia—specified by an inscription as πολυόλβος, “rich in blessings”—sits on a precious throne. Three genii on each side rush toward her, holding bowls or disks inscribed with the following terms: at the top, ΠΛΟΥΤΟΣ (*ploutos* = wealth, richness) and [Ε]ΥΦΡΟ[CVN]Η (*euphrosyne* = mirth, cheerfulness); in the center, ΕΥΛΟ[ΓΙΑ] (*eulogia* = praise, fame) and ΕΥΩΧΙΑ (*euochia* = festivity, entertainment, abundance); and at the bottom, ΑΡΕΤΗ (*arete* = excellence, virtue, merit) and ΠΡΟΚΟΠΗ (*prokope* = progress, improvement). Two standing figures, a man to the left and a woman to the right, flank the scene, each bearing an object in their hands; the woman’s can be identified as a kind of box or plaque with the inscription ΦΩΣ (*phos* = light). Today’s upper rim of the textile has the shape of a semicircle.

5. Detail of Hanging with Hestia Polyolbos (fig. 1), showing left upper edge with broken or c
ads. Artwork in the public domain; photograph © Dumbarton Oaks, Byzantine Collection,
nington, DC.

Skandināvijā tika gatavoti gobelēni. Raksturīgi vikingu motīvi kopā ar kristietības simboliem. 11.gs – 12.gs gobelēni bija šauri un ļoti gari. Tos karināja gar visām sienām.

Överhogdal gobelēns, 1040.g,
Skandināvija, vikingu laiks.

Eiropā gobelēns kļuva populārs pēc Krusta kariem, kad kareivji kā karagājienu trofejas atveda austrumu meistarų austos gobelēnus.

SELJUQ paklājs, 320x240 cm , no Aladina mošejas, [Konya](#), 13.gs.

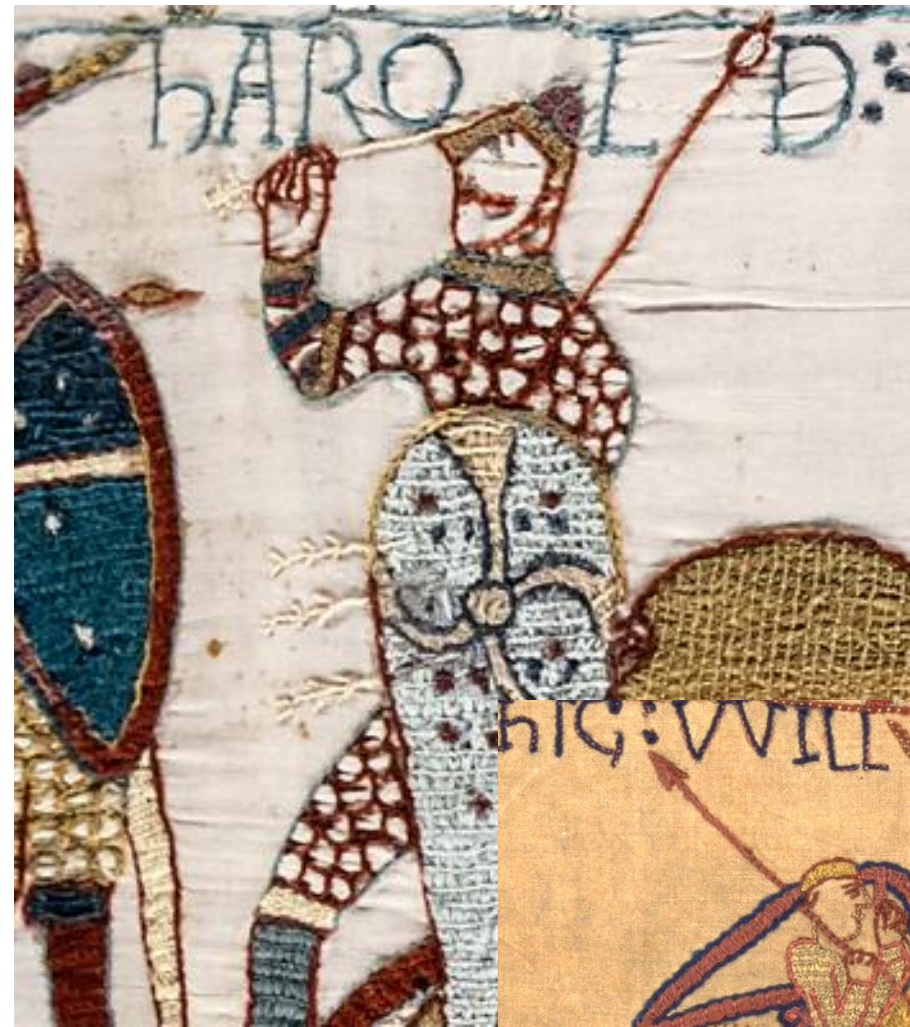
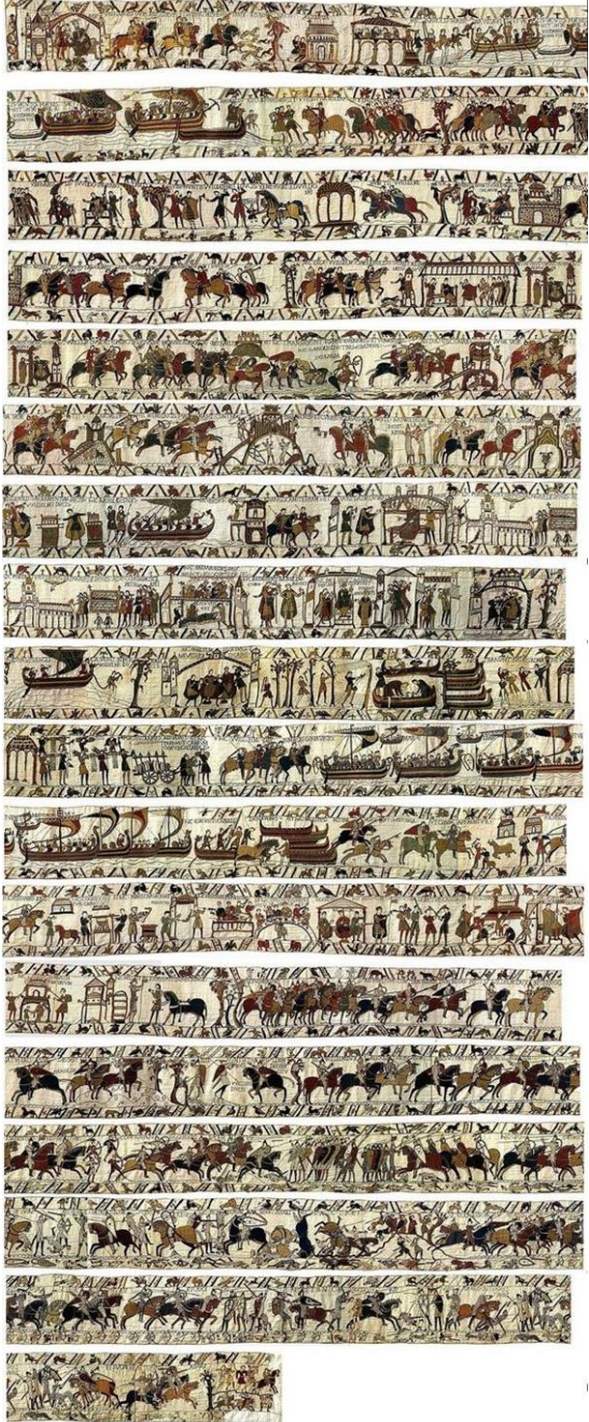
Pirmais Eiropā austais gobelēns -
svētā Gereona gobelēns, datējams
ar **11. gadsimtu**. Tas
atradās **Vācijā**, Ķelnes baznīcā. Šajā
gobelēnā attēloti fantastiski
dzīvnieki.

Svētā Gereona gobelēna fragments, 11.gs. Ķelne.

Slavens ir 1066.gadā Anglijā darināts
Bayeux gobelēns izšuvuma tehnikā.
Tas ir 70 metrus garš un 50 cm plats.
Stāsta par normāņu iebrukumu
Anglijā.

Romānikas laika (11.-13.gs.) gobelēniem Eiropā raksturīgs detalizēts zīmējums, heraldiskās zīmes (ģerboņu elementi) un augu ornamenti. Populāri bija arī Bībeles sižeti un vēsturiskas ainas.

Slavens ir APOKALIPSES gobelēns Francijā Anžēras (Anger) pilsētā, radīts 1377-1382.g. Tajā ir attēlotas ainas no Bībeles Apokalipses grāmatas.

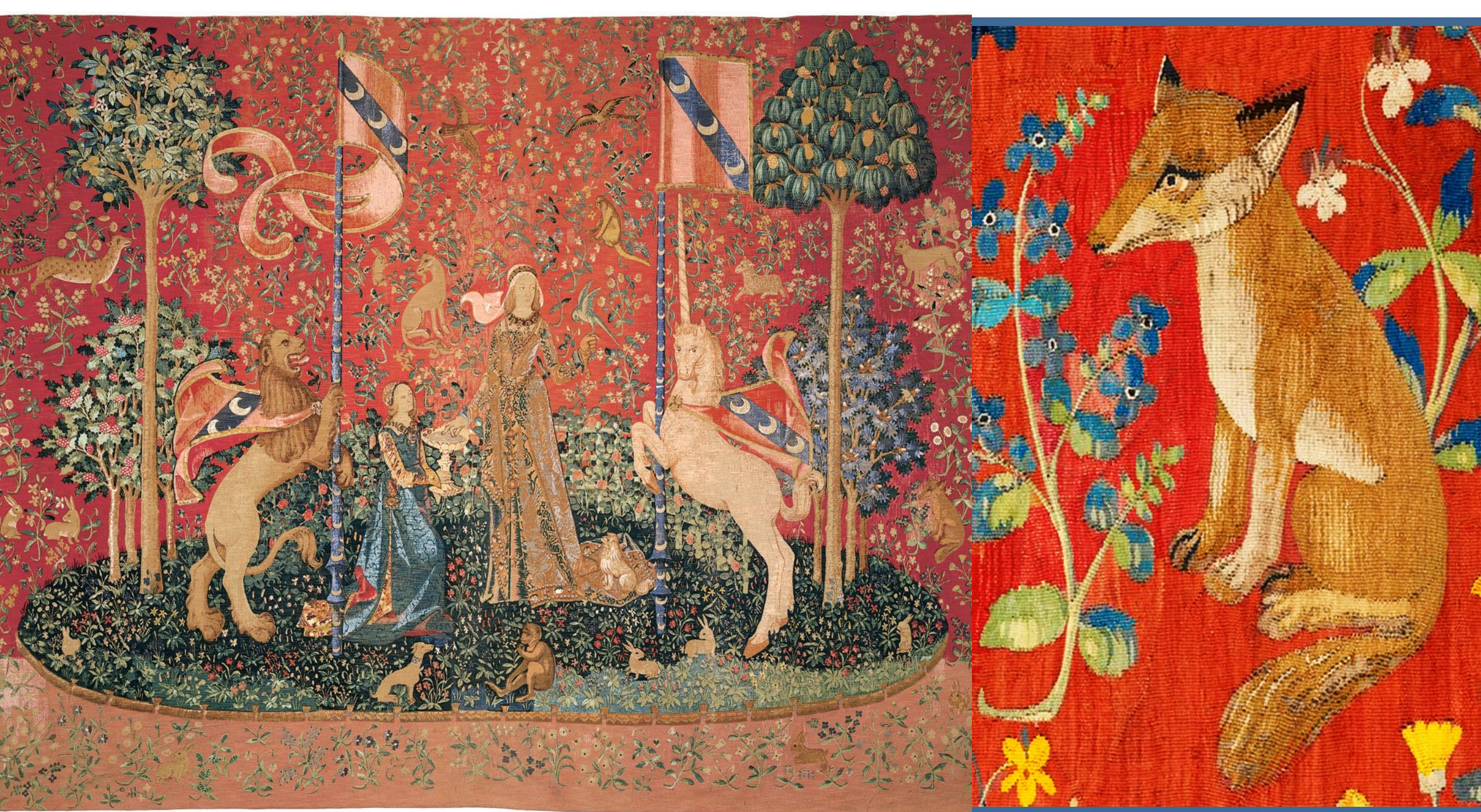

15.gs. Parīzē tika izgatavoti vieni no skaistākajiem gobelēniem, kas attēloja cilvēka 5 maņas.

16.gs. Mediči galmā tika izgatavots VALUĀ gobelēns, kas pazīstams ar nosaukumu Zilonis, *Mascarade à l'éléphant* 387 x 640 cm.

17.gs populāri gobelēnu cikli, ko izgatavoja slaveni mākslinieki. Tie ir izcilas glezniecības paraugi, bet krāsu un otas vietā izmantoja diegus un stelles.

Ģeniālais gleznotājs Pīters Pauls Rubens gleznoja metus jeb skices 7.gobelēniem, kurus apvienoja zem viena nosaukuma - "Konstantīna gobelēni".

Viens no darbiem "Imperatora Konstantīna triumfālā ienākšana Romā", 487 × 544.4 cm.

Gobelēnu izgatavošana attīstījās līdz 19.gs., kad līdz ar tehnikas attīstību gobelēnu tradicionālā izgatavošana zaudēja savu nozīmi. Savu **atdzimšanu gobelēns piedzīvoja 19.gadsimta vidū** Eiropā, kad Viljams Moriss **Anglijā** atvēra darbnīcas, kurās gobelēnus izgatavoja pēc Viduslaiku tradīcijām.

Latvijā Gobelēnu aušana aizsākās ar tekstilmākslinieka Rūdolfa HEIMRĀTA daiļradi. Viņš arī vadīja Latvijas Mākslas akadēmijas tekstilmākslas katedru.

Rūdolfs Heimrāts. Tekstilija "Atpūta". 1971. Vilna, lini, gobelēns.
LNMM / DMDM kolekcija. Publicitātes foto

Rūdolfs Heimrāts. "Pilngadības svētki." 1969. Vīlna, lina, jaukta tehnika.
LNMM kolekcija. Publicitātes foto

Rūdolfs Heimrāts. "Novembris." 1971.